

AZ ERDŐGAZDASÁGI SZAKMUNKÁSKÉPZÉS TÖRTÉNETE BARANYÁBAN

Dr Kollwentz Ödön

A baranyamegyei erdőgazdasági szakmunkásképzés elválaszthatatlanul kapcsolódott az országos erdőgazdasági szakmunkásképzéshez. Hogy erről mégis külön ma egy előadás keretében szólnunk, annak oka, hogy az erdőgazdálkodásunk műszaki előrehaladásának ez egyik nagyon lényeges kérdése.

Az erdőgazdaság szocialista átszervezése, továbbá a párt azon tanítása, hogy a fizikai és szellemi dolgozók közötti nagy távolság fokozatosan elmosódjék; nem utolsó sorban pedig az a cél, hogy az erdőgazdasági munkák minősége megjavuljon, tehát a termelés műszaki színvonalának emelése volt az indítéka annak, hogy már 1948-ban országosan felmerüljön az erdőgazdasági munkások szakmai és politikai képzésének szükségessége. Ma már megállapíthatjuk, hogy a kezdeti lépések az erdő fizikai munkásainak mégis elsősorban a politikai öntudatát kívánták kifejleszteni. Bizonyítja ezt az is, hogy a kezdeti 1, majd 2 hetes tanfolyamokon a heti 54 órai elfoglaltságból 1/3-a 18 óra politikai ismeretanyag volt.

Az Erdőgazdaság 1948. évi 20 száma ad először hirt a soproni első erdei-munkás szaktanfolyam megnyitásáról. A többek között ezt írja: "a magyar erdőszet történetében döntő jelentőségű fordulóponthoz érkeztek, amikor az erdei munkás először ül az iskolapadhoz, (1948. IX. 20) hogy megtanulja a szakszerű és eredményes munkát "majd tovább folytatja: "Forradalmi pillanat volt, amikor az erdei munkás először nézett mikroszkópba" végül: "Minden tanulási napon folyt a politikai, ideológiai nevelés. Így vált teljessé a tanfolyam célkitűzése, hogy valóban új munkamódszerekre, új munkaerőkre nevelje az erdei munkások legjobbjait. Az első héten a Vas és Sopron, a másodikon a Zala és Veszprém, a harmadikon a Somogy és Budapest Erdőgazdasági kiválóított erdei munkások vettek részt az oktatásban. Baranyai dolgozók ezeken a szakmunkás oktatásokon nem vettek részt, ellenben a soproni kísérleti szakmunkástanfolyamok alapján szerzett tapasztalatok elterjesztése végett ugyanott az akkori MÁLLERD erdőigazgatóságai által kiküldött oktatójelöltek részére az oktatandó anyagról előadások voltak. 1949. tavaszán a MÁLLERD pécsi erdőigazgatóságától 2 fő vett részt ezeken az előadásokon. Névszerint: Kasza Ferenc és Molnár István. Az itt szerzett tapasztalatok és instrukciók alapján indult meg Pécsváradon 1949. május 16-án az első baranyai szakmunkásképző tanfolyam. Mivel az 1 hetes tanfolyamok tulságos rövidnek bizonyultak, itt már 2 hetes tanfolyamok indultak. A pécsvárad tanfolyam vezetője néhai Péterfay József későbbi kárászi erdőgondnok volt, előadói pedig Benedek Attila (jelenleg egyetemi tanár) Czipszer Károly (jelenleg a pécsvárad műszaki előadó) Molnár István (jelenleg a Mecseki Állami Erdőgazdaság fahasználati

csoportvezetője) Naszlady József a pécsváradai erdészet volt műszaki vezetője (jelenleg nyugdíjas) végül néhai Stropek Mátyás voltak, a politikai előadásokat Kasza Ferenc tartotta. 1949-ben összesen 4 ilyen 2 hetes tanfolyam szerveződött és ezen már a Pécsi Eg-i Nemzeti Vállalat mintegy 100 fizikai dolgozója kapott alapfoku oktatást.

Az oktatások időpontjai voltak:

	Előadók:	
1949. máj. 16- jun. 4.	Péterfay, Naszlady, Molnár, Kasza F.	25 fő
1949. jun. 7- jun. 25.	Péterfay, Naszlady, Benedek, Molnár	25 "
1949. jun. 28- jul. 14.	Czipszer, Naszlady, Stropek, Benedek	25 "
1949. aug. 2. - aug. 19.	Stropek, Molnár, Czipszer, Kasza	21 "

Ugyancsak Pécsváradon 1949 év szeptemberében a 23 fő munkáskáder erdőgondnok-helyettesek részére un. erdőgondnokhelyettesi tanfolyam indult, melynek szakmai tananyaga a szakmunkásképző anyagának felelt meg.

A szakmunkásképzés kezdeti formája a gyakorlatban nem vált be. Ma már jól látjuk, hogy a rövid oktatási idő alatt leadott szak-anyag mennyiség sem pedagógiai, sem szakmai szempontból nem volt kielégítő. Ez az oktatási forma 1 évig tartott. A NV-ok történt átszervezése, a szakmunkásképzés folytatását is megállította.

Igy 1950-ben Baranyában sem folytatódott a szakmunkások képzése.

A megyében az iparosítás nagyobb mértékű beindítása csaknem egybe esett a fakitermelési normák bevezetésével és a bérgazdálkodás megszigorításával.

Ennek következtében a helyi munkaerő az ipar felé tódult. Az erdőgazdaság pedig kénytelen volt idegen megyékből (Somogy, Zala, Borsod) a téli fakitermelési idényekre fakitermelésben jártas munkásokat szerződtetni. Az 1953. évtől tömegesebben beszerezett (1946 telén a pécsi eig. nak 2 Styhl és 1 Dolmár motorfűrész volt) gépi fakitermelő eszközök: MRP és ERP motorfűrészek) némileg ellensúlyozták a jelentkező munkaerőhiányt, azonban a motorfűrészhez nem értő kezelők miatt a fűrészek rendkívül sokat voltak javításban. Ezeknek a gépkezelőknek az oktatása jóformán a semmivel volt egyenlő. A megkapott új gépet a kezelője nem is ismerte és egy a gépekhez általánosan értő dolgozó mutatta meg annak beindítását és a gázszabályozást. Munkavédelemről természetesen ekkor még szó sem volt.

A szakmunkásképzésnek, mint említettem, új lendületet a motorfűrészek 1953 évi tömeges bevezetése adott, továbbá az a tény is, hogy az erdőgazdasági munkák gépesítése egyéb vonalon is megindult. A traktorok is megjelentek az erdőgazdaságban. A géppark felfejlődése elsősorban gépész szakembereket igényelt. Az 1954-ben megalakult Ásotthalmi mg-i gépész-képző szakiskolán már az MRP benzin és ERP villany fűrészek kezelését és elméletét oktatták. Ezen az iskolán azonban egyéb erdőgazdasági szakmunkával sem elméletben, sem gyakorlatban nem foglalkoztak. Végeredményben tehát még ez sem volt igazi erdőgazdasági szakmunkás képzés. A gépész-képző szakiskola 1958-ban Sárvára került. Ma már nem tudjuk megállapítani azt, hogy hány dolgozót küldöttünk ebbe az iskolába.

Sólyom János volt erdőgazdasági normásunk szerint 1955-1959 között összesen 52 fő tanult a sárvári iskolában. Ezek közül azonban ma már alig egykettő van az erdőgazdaságunknál. Az elvándorlás oka az volt, hogy itt számításukat nem találták meg, és fokozatosan - jobb kereseti lehetőséget és munkakört találván - elhagyták az erdőgazdaságot. A sárvári szakiskolát végzetek de jure nem voltak erdőgazdasági szakmunkások, mert ilyen nomenklatura ebben az időben hivatalosan még nem volt. Döntő fordulatot, az erdőgazdasági szakmunkások helyben maradására, az az 1959-ben hozott rendelet jelentett, amely egyrészt hivatalosan elismerte az erdőgazdasági szakmunkás képzést, másrészt lehetővé tette az erdőgazdaságok részére azt, hogy a 3 év alatti időtartam alatt kiképzett szakmunkásoknak megkülönböztetett bérezést biztosítson. Ez a rendelet közelebb hozta az erdőgazdasági szakvizsgát tett dolgozók bérszintjét az ipari dolgozók bérszintjéhez és majdnem elérte az ÁG-i dolgozók nivóját. Mivel a vizsgát állami vizsgabizottság előtt tették le állami szakmunkás bizonyítványt kaptak.

1959-ben a sárvári gépész-képző szakiskola erdőgazdasági szakmunkásképző iskolává alakult át. Ebben az idősebb erdőgazdasági munkások 3 hónapos elméleti oktatáson vettek részt. Ezuton 2 éven át - a rendelet szerint - a beküldő erdőgazdaságok által szervezett heti egy napos utókonzultáción kellett résztvenniök.

A Mecseki Állami Erdőgazdaságnál a rendelet betűjétől eltérő, de gyakorlatilag jobban bevált rendszer alakult ki. Havonta összevontan 4 napon át konzultáltak, amelyen összeállított tematika alapján, az iskolában tanult anyagot havi ütemezés szerint átvették, ugyanakkor az aktuális tananyaggal kapcsolatos szervezett gyakorlati foglalkozáson is résztvettek. A szakmunkásjelöltek részére - ez az elnevezés is tőlünk eredt - az első szervezett konzultáció 1960. májusában kezdődött. Először egy 15 fős csoporttal, amelyben a korábbi, az ásotthalmi, ill. sárvári gépész-képző iskolát végzetek közül mindössze hárman vettek részt. Az első konzultációs napokat az orfűi munkásszálláson tartottuk. A szakmunkás oktatás szervezését az erdőgazdaság igazgatója végezte, vezetését személyemre bízta.

A konzultáción az erdőhasználatot Rábay Gyula, a géptant az akkori gépállomás MEO-s mérnöke Lämmer János, a matematika és a fatermelést Kollwentz Ödön, a politikai anyagot Kasza Ferencné adta elő. Ez a megoldás, a primitív elszállásolás, tanterem hiány, rossz világítás, végül nehézkés megközelíthetőség végett nem volt megfelelő. A következő konzultációt már Árpádtetőn tartottuk, ahol a körülmények ugyan jóval kedvezőbbek voltak, annak ellenére, hogy az éttermet használtuk tanterem céljára is. A szakmunkásjelöltek megfelelőbb elszállásolása, a kulturigények kielégítésének biztosítása itt lehetővé vált.

A szakmunkásjelöltek létszáma 1960-ban tovább emelkedett. (19 főre) E létszámnak az Árpádtetői Erdészeti már nem tudott helyet biztosítani, mivel ez a rendes üzemi munkát már erősen zavarta. Ez a helyzet szükségessé tette a szakmunkásképzés helyének végleges megoldását. Megfelelő helyet Mecseknádasdon találtak. Az új iskola megépüléséig azonban, mintegy másfél évig, itt is igen primitív körülmények között folyt a konzultálás. A tanterem egy 6x4 m-es helyiség volt. A külső két szobában kellett szállásukat az erdőgazdaság fogatosaival megosztani. Az étkeztetés sem volt könnyebb.

Az előadók az Erdőgazdaság központjából jártak ki. Név szerint: Kaszáné, később Beck, Kollwentz, Rábay, Teleki. A gazdasági ügyeket (konyhai ellátási, takarítási munkák szervezése és elszámolása) Abay Ferenc a Pécsváradi Erdészeti műszaki vezetője intézte.

1961 elején még a fiatalok előkonzultálása is megindult, akik csak 6 hónapi előkonzultáció után mehettek az anyaiskolájukban szervezett oktatásra.

Végre 1961 végére elkészült az új iskola. A régi oktatási és szálláshelyiséget továbbá a gazdasági épület egy részét alakították át kielégítve minden pedagógiai kívánalmat és szociális normát (igényt). Az iskola megépítését az is szükségessé tette, hogy a között a 12 erdőgazdaság között volt erdőgazdaságunk is, amelynek részére engedélyezte Főhatóságunk a 3 hónapos üzemi bentlakásos iskola szervezését. Így indulhatott meg 1962 elején most már szervezett formájában az iskolai oktatás egy állandó függetlenített előadóval, Mester József erdőmérnökkel. Ő intézi egyúttal azóta az iskola gazdasági ügyeit is. Az erdőgazdaságnál működő szakmunkásképző iskola mint a sárvári erdőgazdasági szakmunkásképző iskola kihelyezett részlege még ma is (1969) működik. A tanulók, 3, ujabban 5 hónapos szervezett órarendszerinti oktatást kapnak, majd 2 éven át a havonta rendszeresített 4 napos konzultáción vesznek részt, s a szakmunkás vizsgát valamelyik anyaiskolánál teszik le.

Röviden összefoglalva ez volt az erdőgazdaságunknál folyt szakoktatás története. Viszonylag rövid 20 év történetének összeállításában sokat kellett visszaemlékezésre támaszkodnom, mert a gyakori átszervezések miatt a dokumentumok ma már fellelhetetlenek. 1955-től kezdve gazdaságunk a végzett szakmunkásokról rendszeres nyilvántartást vezet, de az azóta rendszeresen vezetett osztálykönyvek is megbízható adatokat adnak. Ezeket szeretném még röviden ismertetni:

Konzultációk és vizsgák.

Idősek:

1960-61 oktatási évben 2 csoportban 34 fő konzultált ezek közül 33 fő Mecseknádasdon vizsgázott.

1961-62	"	"	2	"	40 "	"	"	"	"	34 fő "
1961-63	"	"	1	"	25 "	"	"	"	"	23 " Középrigócon
1962-64	"	"	1	"	19 "	"	"	"	"	18 " Kelebián
1963-65	"	"	1	"	17 "	"	"	"	"	16 " Sárváron
1964-66	"	"	1	"	8 "	"	"	"	"	8 " "
					143				Együtt	132 idős

Fiatalok:

1961-63 okt. évben 1 csoportban 9 fő konzultált ezek közül 8 fő Sárváron vizsgázott

1962-64 okt. évben	1	"	"	7 "	"	"	"	"	"	5 " "
1963-65 "	"	"	1	"	6 "	"	"	"	"	6 " Középrigócon
1964-66 "	"	"	1	"	8 "	"	"	"	"	5 " "
					30 fő				Együtt	24 fő fiatal

Jelenlegi szakmunkás létszámunk 122 fő, vagyis a vizsgázottaknak 78, 2 %-a. Ezek közül is vibrációs ártalom miatt 11 fő a gépek kezeléséből kiesett, 5 fő jelenleg katona, 1 fő halálos balesetet szenvedett 1 fő tovább tanul az erdészeti szakiskolán. Jelenleg erdőgazdaságunknál 62 Stihl motorfűrész dolgozik, tehát 1-1 motorfűrészre alig 2 fő képesített szakmunkás esik.

Az egészségügyi előírások a gyakori váltást megkövetelik, ezért erdőgazdaságunk az ügyesebb segédkezelők részére csak a motorfűrészre vonatkozó alapok biztosítása végett rövid - 2 hetes oktatást tartott, majd utána házi vizsgáztatást. Mindezeket a Mecseknádasdi szakmunkásképző iskolában. 1966-ban 4 alkalommal, összesen 56 főt, 1967-ben 1 alkalommal pedig 14 főt, egyúttal tehát 70 főt oktatott.

1961-66 években a pécsi Nagy Lajos gimnáziumban erdészeti politéchnikai oktatást tartott e sorok írója 5+1-es szervezésben. Ennek tananyaga a szakmunkásképzés anyaga volt amit heti 1 napos elmélet-gyakorlati foglalkozásban sajátítottak el. Összesen 2 osztály 144 fő végzett. Az a remény, hogy ezek közül az érettségizett fiatalok közül erdőgazdaságunk értékes szakmunkásokat kapjon szertefoszlott, mert az ezek közül munkára jelentkezett 5 főt a munkacsapatok nem fogadták be maguk közé, így ezek a fiatal emberek néhány napi munka után valamennyien más vonalon helyezkedtek el.

A történelemben 20 esztendő sokszor csak egy röpké pillanatot jelent. A magyar erdők és az erdőkben dolgozó szakemberek számára azonban ez a husz esztendő rendkívül sok és fontos változást hozott. Ez alatt az idő alatt az egyszerű favágóból precíz gépekhez értő, azokat gondozó szakmunkás lett. Ehhez az átalakuláshoz őket oktató szakembereinknek nagy és áldozatos munkát kellett végezni. Az emberek oktatásában új utakat kellett keresni, és találni. A munka nem volt hiábavaló, hiszen szakmunkásaink közül nem egy, komoly szakmai felkészültséggel rendelkezik. A Mecseki Állami Erdőgazdaság szakmunkásai az erdőben folyó szakképzettséget kívánó munkák bármelyikében felveszik a versenyt az ország bármelyik legjobb szakmunkásával. Csak ezekkel a magasan képzett szakmunkásokkal tudja erdőgazdaságunk hatalmas, elsősorban fahasználati tervét végrehajtani. Sokan vannak közülük, akik tökéletesen el tudnák látni a beosztott erdész munkakörét is.